

KIÉRTÉKELŐ TANULMÁNY

Készült az **Interreg V-A Ausztria-Magyarország Program** keretében „**A határon átnyúló együttműködés javítása a roma és szinti KKV-k túlélési rátájának növelése érdekében**” című, **ATHU104** számú, **ROMABIZ** (acronym) rövidítésű projekt keretében
anonim kérdőíves felmérés statisztikai kiértékelésére

Készítette:

Kulcsár Norbert

projektmenedzser

A Cigánységért az Európai Unióban Egyesület

2019. október

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	2
Bevezető.....	3
Kérdőíves felmérésről általában	4
Lekérdezések módszertana	4
Célcsoport bemutatása	5
Roma és Szinti népcsoport	5
Hasonlóságok	7
Különbségek	7
Probléma	7
Kiértékelés.....	8
A kérdőíves felmérésben résztvevő vállalkozók megoszlása.....	8
Vállalkozókra jellemző adatok.....	12
Összefoglaló	19
Javaslataink Train the Trainre tananyag fejlesztéséhez.....	20
További javaslatunk a projekthez.....	20
Köszönetnyilvánítás.....	20
1. számú melléklet.....	21

Bevezető

Az **Interreg V-A Ausztria-Magyarország Program** keretében megvalósuló **„A határon átnyúló együttműködés javítása a roma és szinti KKV-k túlélési rátájának növelése érdekében”** című, **ATHU104** számú, **ROMABIZ** (acronym) rövidítésű projektben elsősorban roma vállalkozók helyzetének felmérésére szolgáló anomin kérdőíves felmérés eredményeként létrejött kérdőívek tartalmának vizsgálatával, statisztikai elemzésével összesítjük a projektben lekérdezett vállalkozások adatait.

A projektben a kiértékelés eredményét felhasználjuk közvetlenül a Train the Train tananyag fejlesztéséhez, amely képzésen a projekt tanácsadó szolgáltatásában szolgáltatást nyújtó személyeket képezzük ki speciálisan a projektre összeállított képzési tananyaggal. Mindezek által közvetve a tanácsadásra is hatással van a kiértékelés eredménye.

A kiértékelés során eltérünk a szokványos környezeti elemzéstől, mivel kimondottan a felmérésben összegyűjtött információkra fókuszálunk.

A kérdőíves felmérés során a válaszadás minden kérdésnél megtagadható volt, vagy információ hiányában kihagyható.

A kérdőív a kiértékelés 1. számú mellékletét képezi.

A kérdőívet a projektpartnerek közösen állították össze.

Projektpartnerek:

- Berufsförderungsinstitut Burgenland - BFI Burgenland (LEAD partner)
- A Cigányságért az Európai Unióban Egyesület - CEUE
- Zala Megyei Kereskedelmi és Iparkamara – ZMKIK
- Zala Megyei Cigány Civil Szervezet - ZMCCSZ

A kérdőív összeállításáért felelős partner:

- Zala Megyei Kereskedelmi és Iparkamara – ZMKIK

A tananyag összeállításáért felelős partner:

- Zala Megyei Cigány Civil Szervezet – ZMCCSZ

Kiértékelő tanulmány elkészítésért felelős partner:

- A Cigányságért az Európai Unióban Egyesület – CEUE

Kérdőíves felmérésről általában

A kérdőíves felmérés célterülete a ROMABIZ projekt hatásterületére terjed ki, azaz Burgenland és Zala megye területére.

A kérdőíves felmérés során a térségben fellelhető elsősorban roma és szinti KKV-k (mikro-, kis-, és középvállalkozások) kerültek megszólításra, hogy mondják el jelenlegi helyzetüket és jövőbeli szándékukat.

A kérdőíves felmérés során **98 vállalkozást kérdeztünk** le anonim módon, azaz nem beazonosítható a lekérdezést követően a vállalkozás. Az anonimitás nagy fontossággal bírt, mivel a lekérdezés során tapasztaltuk, hogy nagyon zárkóztak a roma és szinti vállalkozások, fenntartásokkal fogadták a kérdezőket. A fenntartások a lekérdezések során folytatott beszélgetésekből kiderült, legnagyobb mértékben a történelmi megkülönböztetésektől, üldöztetésektől való félelmekre volt visszavezethető.

A Train the Trainer tananyag fejlesztéséhez is átadtuk ezt a fontos tapasztalatot a célcsoport fenntartásával kapcsolatosan.

Lekérdezések módszertana:

A kérdőív kitöltése kérdezőbiztosok segítségével történt. Személyesen felkeresett vállalkozásokat kérdeztünk le, akiknek esetlegesen az időpont nem volt megfelelő, annak felajánlottuk az időpont egyeztetés lehetőségét. A lekérdezés minden esetben egy kérdezőbiztosot vett igénybe.

A lekérdezés előzetesen összeállított kérdőívvel történt, amely külön ezen projekt keretében az összes projektpartner által került összeállításra. A kérdőív az 1 számú mellékletben található.

Minden megkérdezett önkéntesen válaszolt a kérdésekre. Bármely kérdésre a válaszadást mellőzhette a megkérdezett vállalkozó, ezzel biztosítva, hogy a komfortzónájában maradhasson.

A kérdések túlnyomó részt zárt, irányított kérdések voltak, de a kérdőív végén megadtuk a lehetőséget a vállalkozók részére egy nyitott kérdéssel, hogy elmondhassák véleményüket, észrevételeiket, mellyel visszacsatolhattak a kérdőívre, kérdezőre, felmérésre, mint kezdeményezésre.

A zárt kérdések keretében konkrét információkra voltunk kíváncsiak, melyek alapján konkrétabb képet kaphatunk a vállalkozások helyzetéről.

A vállalkozások esetében nem a teljes vállalkozás kerül lekérdezésre, hanem a vállalkozás egyetlen képviselője kerül megkérdezésre.

Így a vállalkozásról nem teljes körű, de megfelelő információkat kapunk ahhoz, hogy a ROMABIZ projektben megtervezhető legyenek a további tevékenységek.

Célcsoport bemutatása

A célterületen (Burgenland és Zala megye területére) az osztrák oldalon a roma és a szinti vállalkozások, magyar oldalon a roma vállalkozások a kérdőíves felmérés célcsoportja.

A KKV-k körében tartoznak a mikro-, kis-, közép vállalkozások.

Mikro-vállalkozás: a 10 főnél kevesebb foglalkoztatottal rendelkeznek és a 2 millió euró nettó árbevétel alattiak.

Kisvállalkozások: az 50 főnél kevesebb foglalkoztatottal rendelkeznek és a 10 millió euró nettó árbevétel alattiak.

Közép vállalkozások: a 250 főnél kevesebb foglalkoztatottal rendelkeznek és a 50 millió euró nettó árbevétel alattiak vagy a 43 millió euró mérlegfőösszeggel rendelkezők.

A roma és szinti vállalkozások megismeréséhez először meg kell egy kicsit ismerni magát a roma és szinti népet. A következő fejezetben a roma és szinti népcsoportok különbségeiket, hasonlóságait, problémáikat.

Roma és Szinti népcsoport

Ausztriában a szinti és romák népcsoportot érinti elsősorban a ROMABIZ projekt, Magyarországon a romákat érinti elsősorban a projekt.

A romák és szintik eredete pontosan ezekkel az önleírásokkal magyarázható.

A romák eredendően a legtöbb történész, néprajzkutató szerint Indiából elvándorolt népcsoport, melynek számos alcsoportja van, melyek az elvándorlás helyszínétől és a vándorlás során megtett út alatti kulturális változásokkal azonosíthatóak be.

A Mahabarata című indiai eposz i.e. 400 között íródott. és i.sz. 700-ban említi a "Romakah" népét Közép-Indiában. A Szinti kifejezés az északnyugat-indiai Szindh régióból származhat.

Északnyugat-Indiát a romák és szintik ősei elhagyták az 1300 előtti évszázadokban. Kis csoportokban és különböző időpontokban vándoroltak nyugat felé. A migrációs mozgalmak okait gazdasági és társadalmi területeken, politikai és vallási konfliktusokban, valamint éghajlati változásokban és katasztrófákban látják. Gyakran hosszabb, akár több generációt átívelő tartózkodásra is sor került a Közel-Kelet országaiban, például Iránban, Örményországban és Bizáncban. A romák jelenlétét a mai Isztambul területén a 13. század vége óta dokumentálják. Voltak ülő és vándorló csoportok is, akik mezőgazdaságból vagy kézművességből éltek.

A „cigány” kifejezés és különféle nemzeti nyelvi változatai valószínűleg az „athinganoi” vagy „adsingani” kifejezésre nyúlnak vissza.

A „cigány” általános kép meghamisítja a romák valóságát. Más etnikai csoportokat is gyorsan cigánynak bélyegeztek, amikor a társadalom peremére szorult nomád kézművesekre és kereskedőkre akartak rámutatni, még akkor is, ha egyáltalán nem voltak kulturális vagy nyelvi kapcsolataik a romákkal és szintikekkel.

Másrészt a kereskedelmi orientációjú nyugati társadalom romantikusan lenyűgöző ellenképe a szabadságszerető "cigány" volt, munka nélkül, korlátok között, szabad ég alatti szabad barangoló élettel, szabad szexualitással, művészi kreativitással és túlradó erővel. a zene és a tánc által formált életszeretettel.

Különbőféle roma csoportok alakultak, mint például az oláh és beás romák, akik Romániából származtak, és hosszú ideig rabszolgaságban és jobbágyságban éltek. Ma az oláh csoport az egész világon elterjedt, és ismét a Kalderákra (üstkovácsok, rézkovácsok) és a Lováriakra (lókereskedők, Oberwart környékén voltak megtalálhatók a második világháború előtt) osztva. A romák mintegy 600 éve élnek a mai Burgenland területén. és 700 éve Zala megye területén.

Mária Terézia és II. József volt a felelős a romák kényszerbetelepítéséért és asszimilációjáért a 18. században.

Vándorkereskedőként és vándor kiskereskedőként Lováriaknak Beásoknak és Sintinek a második világháború előtt ritkán volt állandó lakhelye. Az 1930-as években mozgási tartományuk egyre korlátozottabb volt. A legtöbben maguk akartak letelepedni, de rosszul voltak elhelyezve a laktanyában és a lakókocsikban, még akkor is, ha fix címük volt.

A roma és a cigány szó között jelentésbeli különbség nincsen csak esztétikai, a magyar romák esetében a cigány szó is használható.

A Dél-Zalában élő beás közösségek jobban is szeretik, büszkéek a cigány kifejezésre. Zala megye északi részén inkább a lovári cigányok vannak jelen, akik a nyelvüket erőteljesebben használják, mint a beás cigányok. A lovári cigányok ló- és különböző kereskedéssel foglalkoztak, a beások kétkézi munkával teknővájással, kosárfonással. A 14 század környékén kerültek a Kárpát medencébe a romák, melynek első állomáspontja Románia volt, ahol a beások bányákban „rabszolga” körülmények között dolgoztak, ahonnan vándoroltak tovább az évszázadok során.

A saját nyelvüket beszélő romák egy csoportja, akik a 14. század óta élnek Nyugat-Európában, szintiknek nevezik magukat. A 15. században a szintik bevándoroltak Közép-Európa német nyelvterületére. A 19. század végén az osztrák romák többnyire Csehországból és Morvaországból érkeztek, néhányan Dél-Németországból is. Az 1930-as évekig főként vándorkereskedelmet és kézműveskedést, valamint színészetet és zenélést űztek. A szintik és más roma csoportok társadalmi struktúráit nagyrészt lerombolta az ezt követő nemzetiszocialista népiirtás.

Kimondható, hogy a szinti népcsoport is a cigány népcsoportoz tartozik, de az évszázadok során viselt történelmük, kultúrájuk, foglalkozásuk, hagyományaik szerint külön népcsoportot alkotnak, amely SZINTI néven vált ismertté.

A diszkrimináció mind a roma, mind a szinti népcsoportot sújtotta az elmúlt évszázadokban és sújtja napjainkban is. Ahogy a kulturális, politikai környezet alakul, annak megfelelően a diszkrimináció is alakul a népcsoportok fel, de sajnos eddig tapasztalat szerint nem tűnik el sem a leszakadó, elmaradott államforma sem a jóléti társadalmi forma esetében sem.

Napjainkban a roma és szinti népcsoport is tart a történelemben előfordult üldöztetéstől, megkülönböztetéstől, összeírástól, deportálástól, munkatáborától, haláltáborától, kivégzéstől.

Hasonlóságok a roma és szinti népcsoportban a származásuk, kultúrájukkal sokszínűvé teszik a többségi társadalmat, külön nyelvet használnak, külön hagyományaik vannak, a diszkrimináció sújtja mindkét népcsoportot. Nyelvükben vannak hasonlóságok, mivel részben megértik egymást. Az Indiába visszavezethető származásuk is összetartó erőként szolgál.

Különbségek a Magyarországi romák és az Ausztriai romák, szintik között az, hogy külön nyelvet beszélnek, mások hagyományaik, más kultúrájuk, a diszkrimináció is a társadalmi berendezkedés miatt különböző szinten érinti őket. A romák közül a szintik jobban beékelődtek, asszimilálódtak a többségi társadalomba, mint maguk a romák.

Foglalkozásaikban is különböznek, mely tradicionális foglalkozásokból az osztrákok foglalkozásai inkább fennmaradtak mint a színészek, mint a zenészek, addig a Zalai romák általi foglalkozások mint a faragó, mint a kosárfonó már szinte eltűnt foglalkozások, a kereskedés, ami még fennmaradt a romák körében. Foglalkozás tekintetében az asszimiláció magasabb szintű a romák körében, mint a szintik esetében, mivel az eltűnt foglalkozások helyére többségi társadalmi foglalkozások kerültek.

Probléma mindkét ország célterületén a szintik és a romák körében is, hogy érvényesülésüket az oktatás, a foglalkoztatás, az egészségügy területén a diszkrimináció befolyásolja.

A hátrányos megkülönböztetés erősen megnehezíti az amúgy is nehéz körülmények között élőknek a kitörését. A lakhatási körülmények (dohos; penészes; beázástól-, széltől kevésbé védett ingatlanok) hatással vannak az egészségügyi állapotra, amely egészségügyi állapot hatással van munkavégzési képességre. A lakhatási körülmények (tisztálkodási lehetőségek, kályhafüstös ruhák, mosási lehetőségek) hatással vannak közvetlenül is a foglalkoztatásra, oktatásra, a munkavégzés és az oktatás helyszínén történő megjelenésre. Az

Oktatás hatással van az egészségügyre és a foglalkoztatásra, mivel minél felvilágosultabb, képzetesebb valaki annál egészségesebb életmódot tud folytatni, annál többféle munkát tud elvégezni.

A fenti problémakör a romák és szintik körében fokozottabban van jelen, mind a társadalom átlagánál.

A fenti problémakört tekintve a vállalkozóvá válás is több nehézségbe ütközik a romák körében, így a vállalkozás 3 éves túlélési rátája is veszélyeztetettebb.

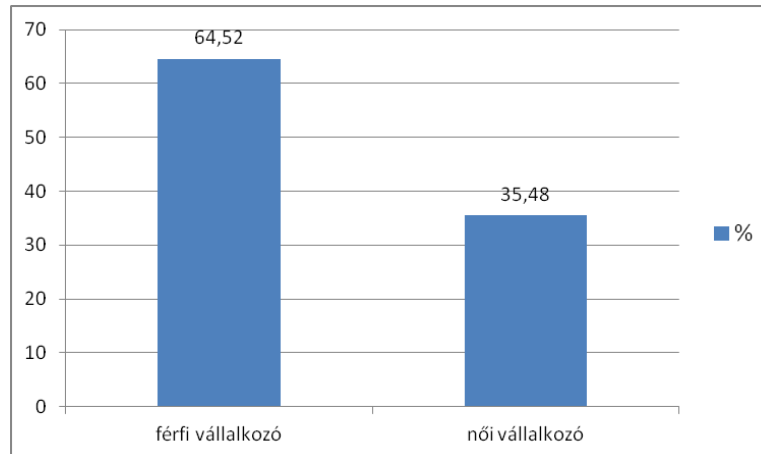
A romák esetében a tradicionálisan kevésbé van jelent, hogy a szülő vállalkozói tapasztalatait tudja hasznosítani a következő generáció, mivel az 2000-es években alig volt roma és szinti vállalkozó a célterületen.

A roma és szinti vállalkozások a 2010-2015-as időszakban kerültek leginkább előtérbe, pontosan erre a jelenségre felfigyelve került a ROMABIZ projekt kidolgozásra. A ROMABIZ projekt kidolgozását követően további emelkedő tendencia mutatkozik a roma vállalkozások megalakulása tekintetében főként Magyarországon, mivel a gazdasági környezet alkalmassá vált erre.

Kiértékelés

A kérdőíves felmérésben résztvevő vállalkozók megoszlása:

- Nemek szerint:

Pontosan nem a vállalkozások nemi megoszlását láthatjuk, hanem a lekérdezett személyek arányát.

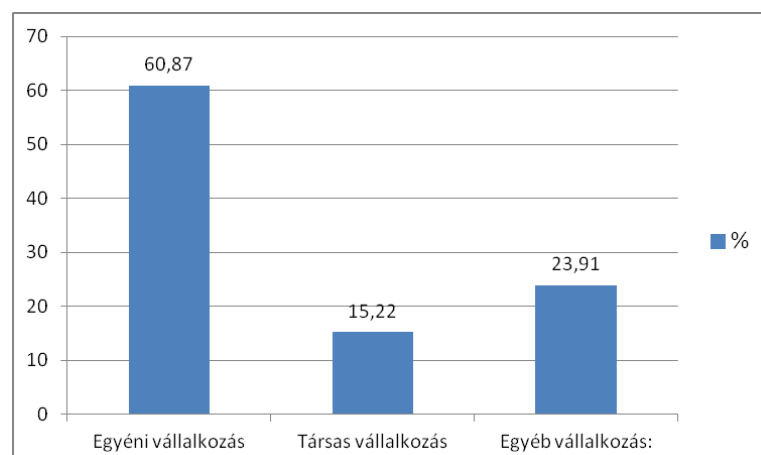
A vállalkozásoknál nem tudjuk a nemek arányát a foglalkoztatottak, tulajdonosok között.

Válaszadók száma: 93

Férfi: 60

Nő: 33

- Vállalkozási formák szerint:

Az egyéni vállalkozások számaránya általában a határtérségben, mint Európában is magasabb a társas vállalkozásoknál.

Érdekesség, hogy az egyéb vállalkozás aránya sokkal nagyobb az átlagosnál. Ennek oka, hogy az őstermelőket, a szociális szövetkezeteket, az adószámmal rendelkezőket is ide soroltuk.

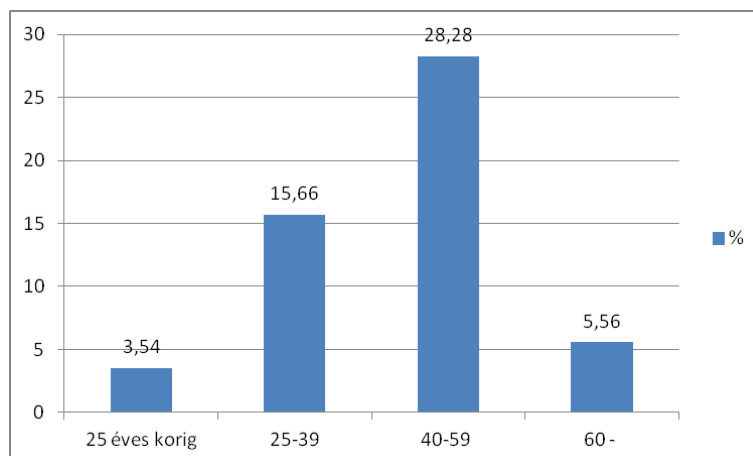
Válaszadók száma: 92

Egyéni vállalkozás: 56

Társas vállalkozás: 14

Egyéb vállalkozás: 22

- **Korcsoport szerint:**

A lekérdezett vállalkozások között főként a középkorúak vannak jelen. Elégé alacsony a 60 év feletti, még alacsonyabb a 25 éven aluliak száma.

A válaszban több személy érintett, mint a lekérdezettek száma, mivel többen dolgoznak egy-egy vállalkozásnál.

Válaszban érintettek száma: 105

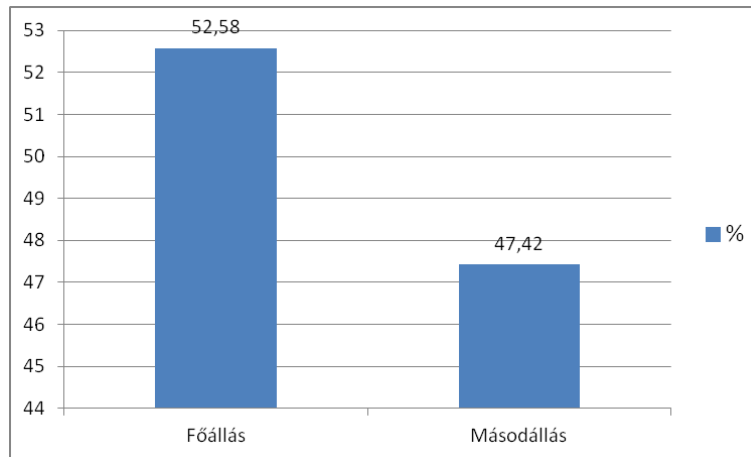
25 éves korig: 7

25-39: 31

40-59: 56

60 -: 11

- **Főállásban vagy másodállásban végzi a vállalkozói tevékenységet:**

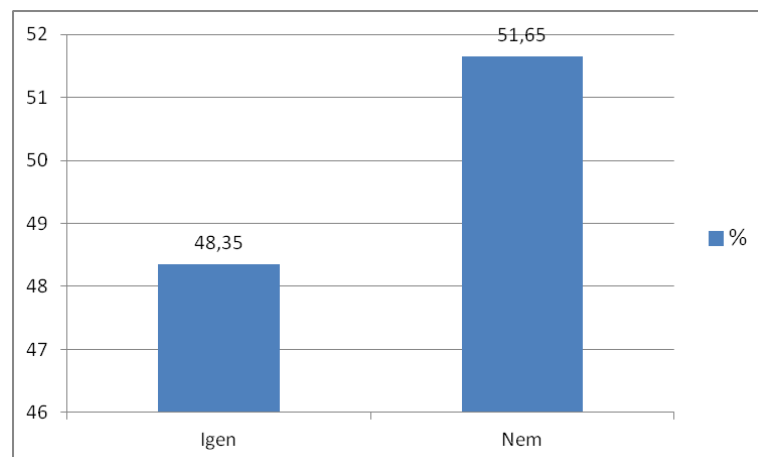
A lekérdezett vállalkozások több mint 52 %-a főállású vállalkozóként tevékenykedik. Magas a másodállásban vállalkozók számaránya is. A jövedelemszerzés szempontjából fontos az egyéb tevékenységek a vállalkozás mellett, de a vállalkozásról vonja el a figyelmet, energiát.

Válaszadók száma: 97

Főállás: 51

Másodállás: 46

- **Megoldott-e a vállalkozás továbbvitele/későbbi működtetése:**

A vállalkozások csaknem felénél már most megoldottnak látszik a vállalkozás továbbvitele. Ez nagyon biztató adat, de lehetséges, hogy a lekérdezett vállalkozó által vélt vállalkozást tovább folytató személy nem minden esetben értene egyet a

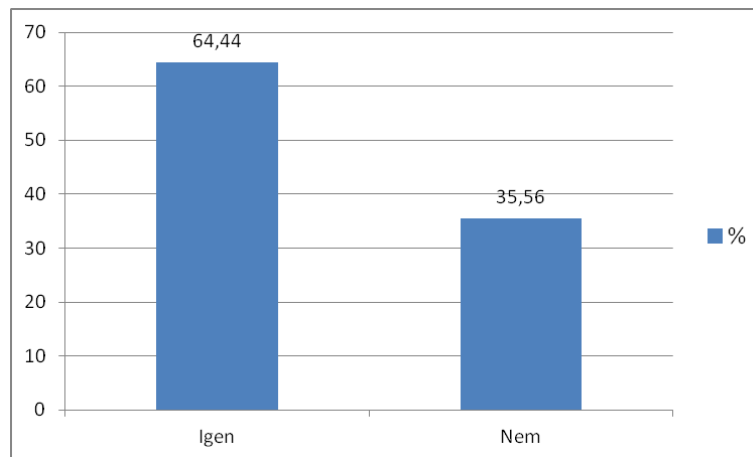
vállalkozóval. Ezt külön nem mértük. Számolva a vállalkozás gazdasági helyzetének negatív változásával ez a szám tovább csökkenhet, mivel a vállalkozás a továbbvitel előtt meg is szűnhet akár.

Válaszadók száma: 91

Igen: 44

Nem: 47

- **A vállalkozások megoszlása kik szeretnének, és ki nem szeretnének tanácsadási szolgáltatást igénybe venni.**

A válaszadók mintegy kétharmada szeretne igénybe venni a későbbiekben tanácsadási szolgáltatást, amely lehet akár a ROMABIZ projekt szolgáltatása is.

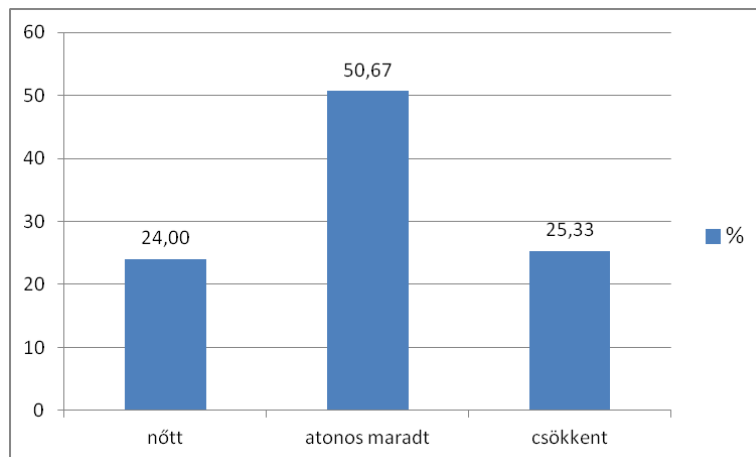
Válaszadók száma: 90

Igen: 58

Nem: 32

Vállalkozókra jellemző adatok:

- **Az értékesítés volumene az előző évhez viszonyítva:**

A vállalkozások 24 %-a mondta, hogy nőtt az értékesítés az előző évhez viszonyítva, míg kicsit több mint 25 %-a mondta hogy csökkent.

Fentiek alapján a piac kiegyensúlyozott, stagnáló tendenciát mutat.

A vásárlóerőt pontosan nem tükrözi a fenti adat, mivel nem tartalmazza a vállalkozások egymáshoz viszonyított értékesítési volumenjét.

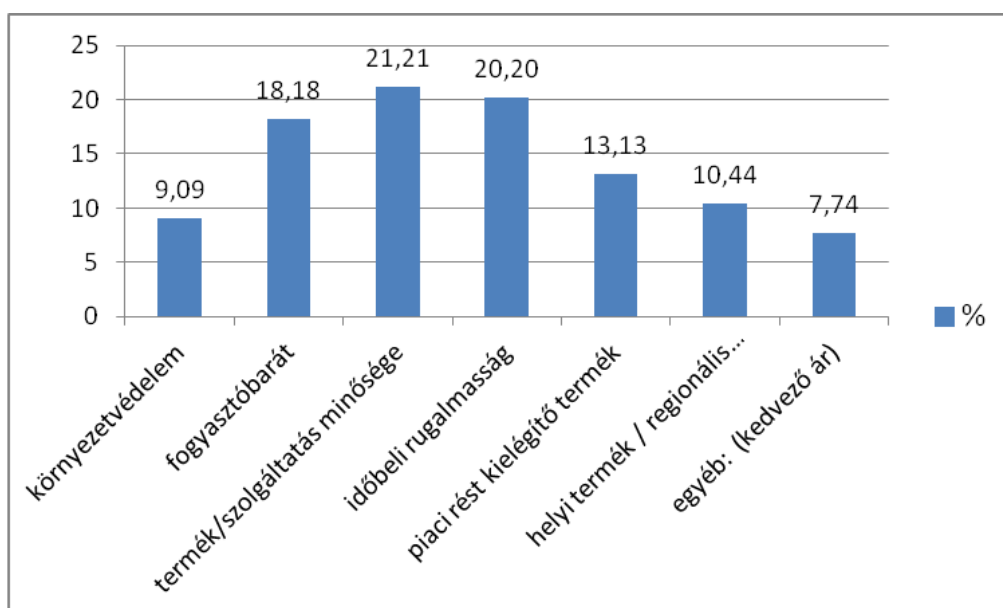
Válaszadók száma: 75

Nőtt: 18

Azonos maradt: 38

Csökkent: 19

- **A vállalkozás erősségei:**

A vállalkozások saját megítélése szerinti erősségei a válaszadók összes válaszában a sorrendben:

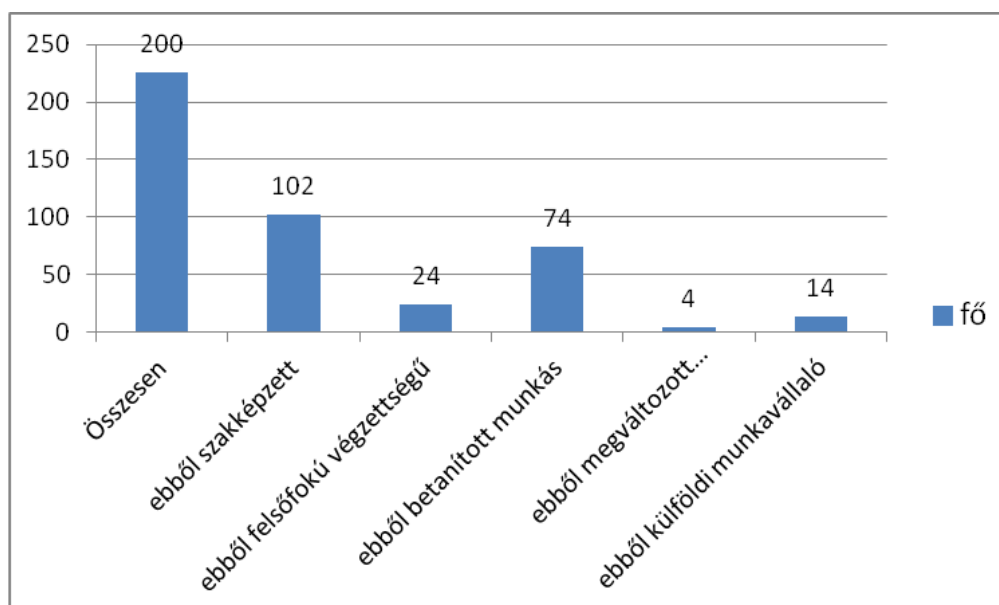
1. termék/szolgáltatás minősége
2. időbeli rugalmasság
3. fogyasztóbarát
4. piaci rést kielégítő termék
5. helyi termék / regionális megjelenés
6. környezetvédelem
7. egyéb: (kedvező ár)

A minőség és a rugalmasság az első két helyen áll, amely igazán pozitív a lekérdezett vállalkozásokra vonatkoztatva, mivel a minőségre és rugalmasságra törekszik a határtérség.

Válaszok száma: 297

Termék/szolgáltatás minősége:	63
Időbeli rugalmasság:.....	60
Fogyasztóbarát:.....	54
Piaci rést kielégítő termék:.....	39
Helyi termék / regionális megjelenés:.....	31
Környezetvédelem:	27
Egyéb: (kedvező ár):	23

- **A vállalkozásban foglalkoztatottak állományi létszáma (cégvezetőt, vállalkozót is beleértve):**

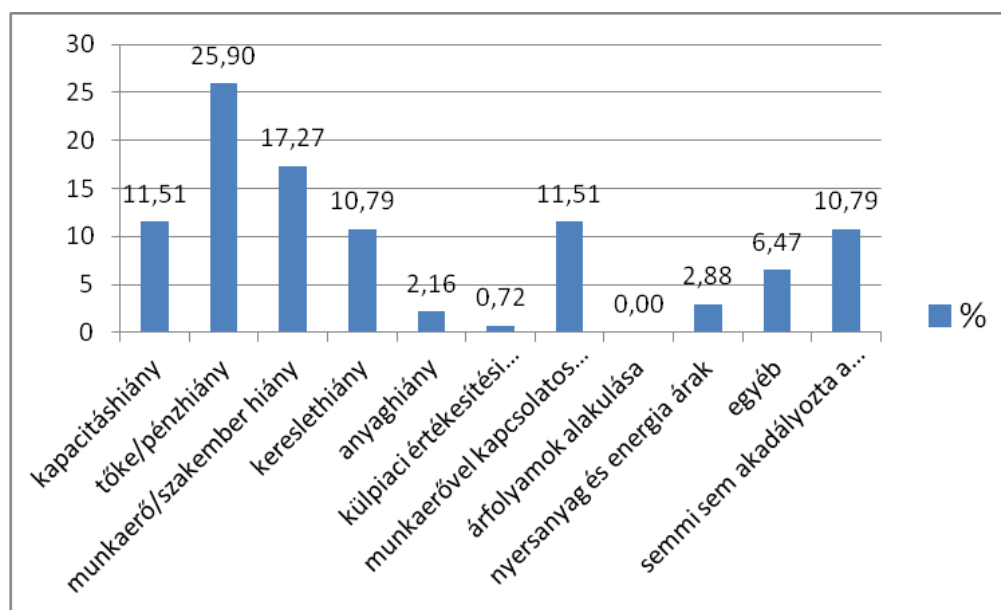
A vállalkozók felénél szakképzett munkaerő az alkalmazott köre, csak 24 fő a felsőfokú végzettségűek száma.

Nem minden vállalkozásnál voltak foglalkoztatottak.

Válaszok száma: 444

Összesen:.....	226
Ebből szakképzett:.....	102
Ebből felsőfokú végzettségű:	24
Ebből betanított munkás:.....	74
Ebből megváltozott munkaképességű munkavállaló:.....	4
Ebből külföldi munkavállaló:	14

- **Mely tényezők akadályozták leginkább cége üzleti tevékenységét az elmúlt évben:**

A tényezők a válaszok gyakoriságának sorrendjében:

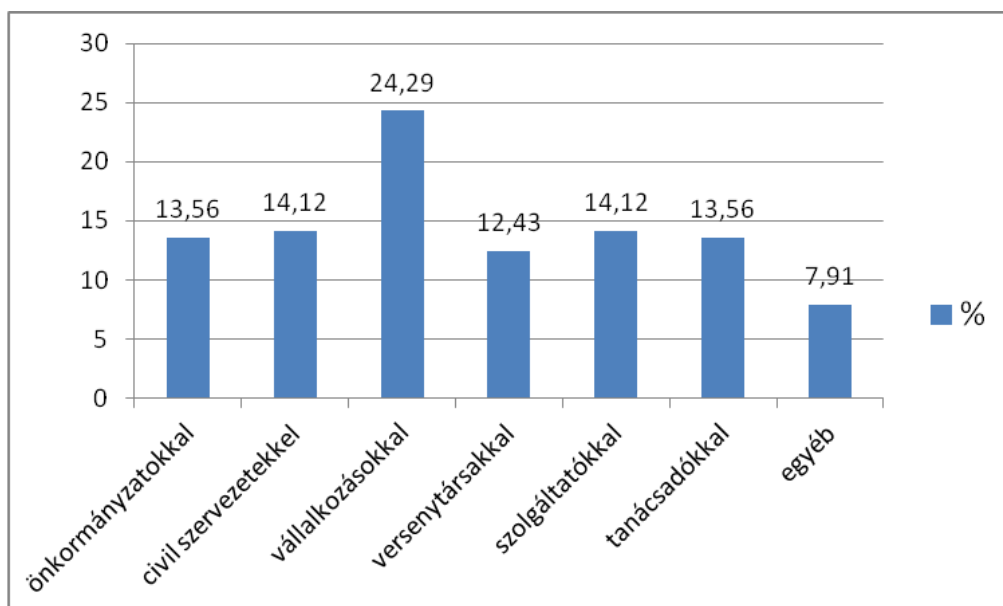
1. tőke/pénzhiány
2. munkaerő/szakember hiány
3. munkaerővel kapcsolatos költségek
4. kapacitáshiány
5. kereslethiány
6. semmi sem akadályozta a cég üzleti tevékenységét
7. egyéb

8. nyersanyag és energia árak
9. anyagihiány
10. külpiaci értékesítési problémák
11. árfolyamok alakulása

Válaszok száma: 139

Tőke/pénzhiány:.....	36
Munkaerő/szakember hiány:	24
Munkaerővel kapcsolatos költségek:	16
Kapacitáshiány:.....	16
Kereslethiány:.....	15
Semmi sem akadályozta a cég üzleti tevékenységét:	15
Egyéb:	9
Nyersanyag és energia árak:	4
Anyagihiány:.....	3
Külpiaci értékesítési problémák:.....	1
Árfolyamok alakulása:	0

- **A vállalkozók véleménye szerint milyen együttműködések segítenék elő a vállalkozásuk tevékenységét, fejlődését:**

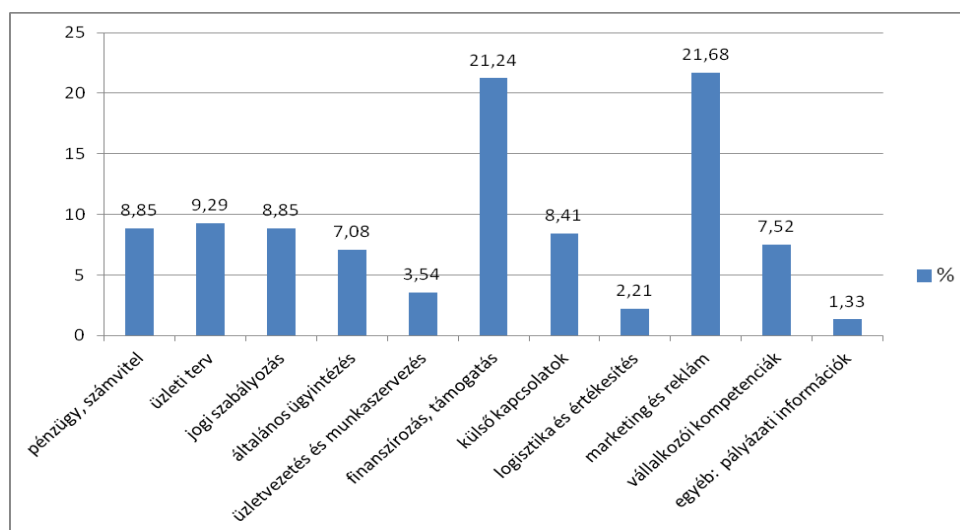
A vállalkozók szerint a vállalkozásuk sikerességének érdekében leginkább az alábbiakkal működnek együtt a válaszok számának csökkenésének sorrendjében:

1. vállalkozásokkal
2. szolgáltatókkal
3. civil szervezetekkel
4. tanácsadókkal
5. önkormányzatokkal
6. versenytársakkal
7. egyéb

Válaszok száma: 177

Vállalkozásokkal:	43
Szolgáltatókkal:.....	25
Civil szervezetekkel:	25
Tanácsadókkal:	24
Önkormányzatokkal:	24
Versenytársakkal:	22
Egyéb:	14

- **Milyen információkra és tanácsadásra van szüksége vállalkozása piaci esélyeinek növelése érdekében?**

A válaszadók összes válaszában a „finanszírozás, támogatás” és a „marketing és reklám” a legkiemelkedőbb a vállalkozások véleménye szerint a piaci esélyek növeléséhez szükséges információk. Felsorolása a választható információknak a válaszadók válasza szerinti gyakoriságban csökkenő sorrendben.

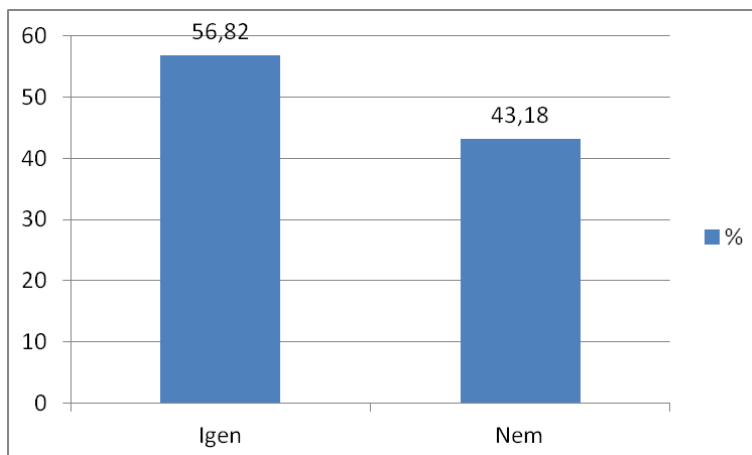
1. marketing és reklám
2. finanszírozás, támogatás
3. üzleti terv
4. pénzügy, számvitel
5. jogi szabályozás
6. külső kapcsolatok
7. vállalkozói kompetenciák
8. általános ügyintézés
9. üzletvezetés és munkaszervezés
10. logisztika és értékesítés
11. egyéb: pályázati információk

Ez a pont az egyik legsarkalatosabb a Train the Trainer tananyag kifejlesztéséhez kielégítendő a vállalkozók érdeklődését a tananyag összeállításánál figyelembe kell venni a két kiemelkedő témacsoportot.

Válaszok száma: 226

Marketing és reklám:	49
Finanszírozás, támogatás:	48
Üzleti terv:	21
Pénzügy, számvitel:	20
Jogi szabályozás:	20
Külső kapcsolatok:	19
Vállalkozói kompetenciák:	17
Általános ügyintézés:	16
Üzletvezetés és munkaszervezés:	8
Logisztika és értékesítés:	5
Egyéb: pályázati információk:	3

- **A vállalkozások megoszlása kik mutatnák be szívesen és ki nem cégüket egy platformon és vesznek részt rendezvényeken.**

A válaszadók 56,82 %-a mutatná be szívesen vállalkozását mások számára. A tanulmányutak szervezésekor támpont lehet, hogy a vállalkozások több mint fele fogadná a látogatókat.

Válaszok száma: 88

Igen:..... 50

Nem: 38

Összefoglaló

A kérdőíves felmérés során megtörtént az első kapcsolatfelvétel a ROMABIZ projekt potenciális célcsoportjával.

A megkeresett vállalkozások egy része nem volt hajlandó válaszolni, nem kívánt részese lenni a ROMABIZ projektnek. Elmondások és tapasztalatok szerint a roma vállalkozások féltek az összeírástól, az anonimitás ellenére a nem roma vállalkozások féltek, hogy a romákhoz sorolják őket, és hátrányos megkülönböztetés éri őket.

Volt olyan vállalkozó, aki kihangsúlyozta, hogy a kérdőívet kitölthetjük vele, de a projektben nem vesz részt, mivel az nem anonim, amit természetesen megértett és elfogadott mindkét fél.

A felmérésre előkészített kérdőív a legnagyobb gondosság mellett is tartalmazott hiányosságokat, mivel nem mérte a lekérdezettek hozzáállását, félelmeit, amit a kérdezőbiztosok személyes tapasztalatai alapján összegyűjtöttünk ugyancsak anonim módon.

Összességében elmondható, hogy a felmérés rávilágított a célcsoport jelenlegi állapotára, helyzetére, melyből következtetéseket tudunk levonni. A lekérdezés során a statikus kérdések mellett a kapcsolatfelvétel is megtörtént, mellyel nem csak megismerhettük a vállalkozásokat, hanem a projekt leendő szolgáltatásait is tudtuk közvetíteni.

A vállalkozások az információkat nehézkesen osztották meg, ezért látszott a távolságtartásuk, de egyben a kíváncsiságuk is, hogy mit is tud nyújtani számukra a ROMABIZ projekt, ami talán ennél is nagyobb hozadéka volt a felmérésnek, hogy érezhették nincsenek magura hagyva, van aki segítő kezet nyújt feléjük, amit nem kötelező elfogadni, de érdemes lehet élni vele.

Ez volt a legnagyobb üzenete a felmérésnek a vállalkozások felé.

A kérdőíves felmérés során a kérdezőbiztosok tapasztalatai, és a kérdőíves felmérés kiértékelése alapján a következő megállapításokat tesszük a megkérdezett vállalkozásokra vonatkozóan:

- Legfőképpen a „marketing és reklám” és a „finanszírozás, támogatása” témakörben várnak információkat, tanácsokat a piaci esélyeinek növelése érdekében. A vállalkozásoknak a két témakörben kell elsősorban információkat, tanácsokat adni.
- A vállalkozókkal működnének elsősorban együtt a tevékenységük során. A vállalkozókban jobban megbíznak a kölcsönös vállalkozói szemléletmód miatt.
- A vállalkozók sok esetben nincsenek tisztában erősségeikkel, nehézségeikkel, lehetőségeikkel, veszélyeikkel, így fontos, hogy ezekkel tisztába kerüljenek. A SWOT elemzés rendkívül fontos a vállalkozások körében.

- A meglévő terveiket, ötleteiket nem tudják megítélni sok esetben, hogy megfelelőek, jók-e a vállalkozás fejlődése érdekében. A SMART elemzés rendkívül fontos a vállalkozások körében.
- Nagy fokú félelem van a roma és szinti vállalkozásokban, hogy kimondják, hogy ők romák vagy szintik, mivel félnek a hátrányos megkülönböztetéstől, az összeírástól, a származásukból fakadó erőszaktól. Féltik azt a munkát, amit abba fektettek, hogy egyáltalán vállalkozók lehessenek a diszkriminatív társadalmi környezetben.

A Train teh Trainer tananyag kifejlesztése során a fenti tapasztalatokat ajánljuk figyelembe venni.

Javaslatunk Train the Trainre tananyag fejlesztéséhez:

- A SWOT és a SMRAT elemzéseket javasoljuk a Train the Trainre tananyagba beemelni, hogy a tanácsadók gond nélkül tudják alkalmazni a vállalkozásokkal kapcsolatosan a mentorálás folyamán.
- A „marketing és reklám” és a „finanszírozás, támogatása” témakörökre is ki kell térni a tananyagban, hogy a tanácsadók felkészültek legyenek a vállalkozókat leginkább érdeklő témakörökben. A finanszírozás, támogatás országonként eltérő lehet, így arra külön figyelmet kell fordítani.
- A hátrányos megkülönböztetések miatt a kommunikáció rendkívül fontos a vállalkozókkal. Az érzékenyítése a tanácsadóknak fokozottan hangsúlyosnak kell lennie.

További javaslatunk a projekthez:

- A vállalkozók egymás közötti együttműködését segítse elő a projekt, mivel a vállalkozók szimpátiája, tervei is ez irányba haladnak. A vállalkozások egymás segítve piacot is jelentenek egymásnak, így tovább erősödhetnek a vállalkozások és ilyen irányú együttműködésben.

A Train teh Trainer tananyag fejlesztéséhez felajánljuk személyes tapasztalataink megosztását.

Köszönetnyilvánítás

A választ adó vállalkozóknak ezúton is köszönetet mondunk a részvételért és a projekt sikerességéhez való hozzájárulásukért!

1. számú melléklet

Az **Interreg V-A Ausztria-Magyarország Program** keretében „**A határon átnyúló együttműködés javítása a roma és szinti KKV-k túlélési rátájának növelése érdekében**” című, **ATHU104** számú, **ROMABIZ** (acronym) rövidítésű projekt keretében készült

HELYZETFELTÁRÓ KÉRDŐÍV

Készítették a projektpartnerek:

Berufsförderungsinstitut Burgenland - BFI Burgenland (LEAD partner)

A Cigányságért az Európai Unióban Egyesület - CEUE

Zala Megyei Kereskedelmi és Iparkamara – ZMKIK

Zala Megyei Cigány Civil Szervezet - ZMCCSZ

Készült: az INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Programban keretében megvalósuló „ROMABIZ” elnevezésű, „ATHU104” azonosító számú projekt keretében

HELYZETFELTÁRÓ KÉRDŐÍV

melynek célja a ROMABIZ projekt megvalósítási területén - *Burgenland és Zala megye* – a vállalkozói sajátosságok felmérése a roma és szinti vállalkozók körében.

Célunk, hogy minél jobban megismerjük célcsoportunk jellemzőit, elvárásait, a projektben együttműködő szervezetek ennek alapján tudják szolgáltatásaikat fejleszteni.

A kérdőívek feldolgozásának eredményeként kiértékelő tanulmány készül, amely nyilvánosan elérhető lesz a roma vállalkozói platform (www.romabiz.eu) felületén.

A projekt keretében megvalósuló egyéni és csoportos tanácsadásra történő felkészítés tananyagának fejlesztéséhez jelen felmérés szintén hozzájárul.

Kitöltés dátuma:

2018. november

Vállalkozás típusa:

- Egyéni vállalkozás
- Társas vállalkozás
- Egyéb vállalkozás:

Vállalkozás vezetője:

- férfi vállalkozó
- női vállalkozó

A vállalkozás vezetőjének korcsoportja (év):

- 25 éves korig
- 25-39
- 40-59
- 60 -

Vállalkozás székhelye és telephelye(i) – csak települést kérünk megadni

.....

Vállalkozás fő tevékenysége

.....: %

Egyéb, ténylegesen végzett tevékenysége(i)

Hány százalékot tesz ki az adott tevékenység a munkaidejéből?

.....: %

.....: %

.....: %

Főállásban vagy másodállásban végzi a vállalkozói tevékenységet?

- Főállás
- Másodállás %

Mióta vállalkozik?

..... (év)

Megoldott-e a vállalkozás továbbvitele/későbbi működtetése (utódlás)?

- Igen
 Nem

A vállalkozás erősségei:

- környezetvédelem
 fogyasztóbarát
 termék/szolgáltatás minősége
 időbeli rugalmasság
 piaci rést kielégítő termék
 helyi termék / regionális megjelenés
 egyéb:

A vállalkozásban foglalkoztatottak állományi létszáma (cégvezetőt, vállalkozót is beleértve) fő

- ebből szakképzettfő
- ebből felsőfokú végzettségűfő
- ebből betanított munkásfő
- ebből megváltozott munkaképességű munkavállalófő
- ebből külföldi munkavállalófő

Milyen a cég jelenlegi

- üzleti helyzete: jó kielégítő rossz
- jövedelmezősége: jó kielégítő rossz

Az értékesítés volumene az előző évhez viszonyítva:

- összesen nőtt azonos maradt csökkent
- belföldön nőtt azonos maradt csökkent nem volt
- külföldön nőtt azonos maradt csökkent nem volt

Mely tényezők akadályozták leginkább cége üzleti tevékenységét az elmúlt évben?

- kapacitáshiány
 tőke/pénzhiány
 munkaerő/szakember hiány
 kereslethiány

- anyagihiány
- külpiaei értékesítési problémák
- munkaerővel kapcsolatos költségek
- árfolyamok alakulása
- nyersanyag és energia árak
- egyéb, és pedig:
- semmi sem akadályozta a cég üzleti tevékenységét

A kapacitáskihasználtság mértéke jelenleg körülbelül%

Hogyan alakul a cégnél a vállalkozás üzleti helyzete a következő évben?

- jó kielégítő rossz

A vállalkozás fejlesztése érdekében igénybe veszi-e tanácsadók szolgáltatásait?

- Igen, és pedig:
- Nem

Véleménye szerint milyen együttműködések segítenék elő a vállalkozása tevékenységét, fejlődését?

- önkormányzatokkal
- civil szervezetekkel
- vállalkozásokkal
- versenytársakkal
- szolgáltatókkal
- tanácsadókkal
- egyéb, és pedig:

Részesült-e Ön vagy az alkalmazottjai képzésben vállalkozása fejlesztése érdekében az elmúlt 3 évben?

- Igen, és pedig:
- Nem, de tervezem, és pedig:
- Nem és nem is tervezem

Milyen információkra és tanácsadásra van szüksége vállalkozása piaci esélyeinek növelése érdekében?

- pénzügy, számvitel
- üzleti terv
- jogi szabályozás (pl.: munkajog, adatvédelem, fogyasztóvédelem, stb.)
- általános ügyintézés
- üzletvezetés és munkaszervezés
- finanszírozás, támogatás
- külső kapcsolatok, kapcsolatok releváns szervezetekkel
- logisztika és értékesítés
- marketing és reklám
- vállalkozói kompetenciák
- egyéb:

Általában hány km-es sugarú körben értékesíti a vállalkozás termékeit, szolgáltatásait?

..... km **vagy** (pl.: megyén belül, Budapesten, belföldön, az Európai Unión belül a következő országokban:, az Európai Unión kívül a következő országokban:)

Vett-e igénybe bármilyen támogatást?

- Igen
 - visszatérítendő támogatást/hitelt vettem igénybe (.....év)
 - vissza nem térítendő támogatást kaptam (.....év)
- Nem

Szeretnék tanácsadási szolgáltatást igénybe venni.

- Igen
- Nem

Tájékoztatást kérek a projektben való további részvételi együttműködési lehetőségekről

- E-mail:.....
- telefon:.....
- posta:.....

Szívesen bemutatom vállalkozásomat az érdeklődőknek.

- Igen
- Nem

Szívesen bemutatom cégemet egy platformon és veszek részt rendezvényeken.

- Igen
- Nem

Kérjük ossza meg velünk véleményét, észrevételeit a kérdőívvel és annak témájával kapcsolatban:

.....

.....

.....

Köszönjük együttműködését!